დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებით საჯარო უწყებებში დასაქმებულთა ინფორმირებულობა და მათ პრაქტიკაში არსებული გამოცდილება 2023

სარჩევი

შესავალი.....2

კვლევის მეთოდოლოგია.....2

მონაცემთა ანალიზი.....3

კვლევის შეზღუდვები.....3

ანალიზი.....4

ძირითადი მიგნებები მუნიციპალიტეტის დონეზე.....4

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი.....5

მარნეულის მუნიციპალიტეტი.....7

გარდაბანის მუნიციპალიტეტი.....8

ძირითადი მიგნებები სამინისტროების დონეზე.....9

ჯანდაცვის სამინისტრო.....10

საგარეო საქმეთა სამინისტრო.....12

განათლების სამინისტრო.....13

შინაგან საქმეთა სამინისტრო.....15

თავდაცვის სამინისტრო.....17

ძირითადი მიგნებები ორივე დონეზე.....19

ცვლილებები, რომლებიც საჯარო მოხელეთა ინფორმირებულობის ამაღლებას შეუწყობს ხელს დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებით.....20

იდეალური სამუშაო გარემო.....21

ძირითადი მიგნებები.....22

შესავალი

თვისებრივი კვლევის ანგარიში მომზადდა პროექტის, „დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის წინააღმდეგ საჯარო სამსახურის მედეგობის გაძლიერება“, ფარგლებში, რომელსაც ახორციელებს საჯარო სამსახურის ბიურო, გაეროს განვითარების პროგრამის და დიდი ბრიტანეთის მთავრობის მხარდაჭერით. პროექტი მიზნად ისახავს დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის წინააღმდეგ საქართველოს საჯარო მოხელეების ცნობიერების ამაღლებას და მათი მედეგობის გაზრდას.

თვისებრივი კვლევის ანგარიში მიმოიხილავს კვლევის ფარგლებში შერჩეულ უწყებებში[1] დასაქმებული საჯარო მოხელეების დეზინფორმაციის საკითხთან დაკავშირებით ინფორმირებულობას, ასევე, მათ სამუშაო პრაქტიკაში არსებულ გამოცდილებას, მათივე შეფასებების საფუძველზე.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევის ინტერდისციპლინარულობიდან გამომდინარე, კვლევის მეთოდოლოგია ემყარება ტრიანგულაციურ მიდგომას. კერძოდ, კვლევა განხორციელდა 3 ეტაპად:

<u>სამაგიდო კვლევა</u> - პირველ ეტაპზე მოხდა საკითხის ირგვლივ არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის მოძიება და დამუშავება; კვლევის პირველი ნაწილი საფუძვლად დაედო მეორე ეტაპისთვის საჭირო ნახევრად სტრუქტურირებულ სადისკუსიო გეგმას.

<u>თვისებრივი კვლევა</u> - მეორე ეტაპზე ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუები მუნიციპალიტეტის და სამინისტროების წარმომადგენლებთან, ჯამში ჩატარდა 26 ინტერვიუ თემატურად რელევანტური, ნახევრად სტრუქტურირებული კვლევის ინსტრუმენტის საშუალებით. პროცესს მოდერაციას უწევდნენ გამოცდილი მოდერატორები. სიღრმისეული ინტერვიუები ჩატარდა Zoom-ის ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით. შეხვედრაზე მიმდინარეობდა აუდიო და ვიდეო ჩანაწერის წარმოება, რომელიც გამოყენებულ იქნა ტრანსკრიპტების შესადგენად და განადგურდა ანალიზის დასრულებისთანავე.

---

[1] თავდაცვის სამინისტრო, შინაგან საქმეთა სამინისტრო, საგარეო საქმეთა სამინისტრო, ჯანდაცვის სამინისტრო, განათლების სამინისტრო, მარნეულის მუნიციპალიტეტი, გარდაბანის მუნიციპალიტეტი და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი

სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად მიღებული მონაცემები გაანალიზდა, გამოიყო შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებული ძირითადი თემები, გაკეთდა შესაბამისი დასკვნები და მომზადდა მიღებული შედეგების შესახებ ანალიზის ქვეთავი. ასევე, სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგების შესაბამისად მომზადდა სტრუქტურირებული კითხვარი კვლევის მესამე ეტაპისთვის.

<u>რაოდენობრივი კვლევა</u> - კვლევის მესამე ეტაპზე განხორციელდა მუნიციპალიტეტების და სამინისტროების თანამშრომლებთან ონლაინ გამოკითხვა სტრუქტურირებული კითხვარის გამოყენებით, რომელიც განთავსებული იყო Google Doc-ზე. რაოდენობრივ კვლევაში მონაწილეობის მიზნით მოწვევა გაეგზავნათ შერჩეული მუნიციპალიტეტების, სამინისტროების და სხვა უწყებების თანამშრომლებს[2]. კვლევის ყველა ეტაპზე დაცული იყო კონფიდენციალობა და კვლევის ეთიკის პრინციპები.

მონაცემთა ანალიზი

სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად მიღებული ინფორმაციის გასაანალიზებლად მომზადდა დეტალური ტრანსკრიპტები, რომლებიც დამუშავდა თემატური ანალიზის მეთოდის გამოყენებით. აღნიშნული მოიაზრებს საწყის ეტაპზე მონაცემთა კოდირებას, კატეგორიზებას და ნარატიულ ანალიზს.

კვლევის შეზღუდვები

გამომდინარე იქიდან, რომ დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხები ძალიან ფართოა და ყოვლისმომცველია, ეხება ყველა მიმართულებას და ამასთანავე,არსებობს განსხვავებული მიდგომები სხვადასხვა სფეროში, ექსპერტებთან და ბიუროსთან შეთანხმებით შეირჩა ის სამინისტროები და მუნიციპალიტეტი, რომელიც ექსპერტებმა ლიტერატურის მიმოხილვისა და დოკუმენტების ანალიზის საფუძველზე მიიჩნიეს რელევანტურ სამიზნე აუდიტორიად. თავდაცვის სამინისტრო, შინაგან საქმეთა სამინისტრო, საგარეო საქმეთა სამინისტრო, ჯანდაცვის სამინისტრო, განათლების სამინისტრო, მარნეულის მუნიციპალიტეტი, გარდაბანის მუნიციპალიტეტი და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი.

- მიუხედავად იმისა, რომ ადგილობრივ ექსპერტებთან ერთად განისაზღვრა შერჩევის კრიტერიუმი, საჯარო მოხელეებისთვის (თანამშრომლები, რომლებიც წარმოადგენენ

[2] მათ შორის შემდეგ უწყებებში: ცენტრალური ხელისუფლების დაწესებულება (სამინისტრო, სსიპ, საქვეუწყებო დაწესებულება), ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო (მერია, საკრებულო), საქართველოს ავტონომიური რესპუბლიკის საჯარო დაწესებულება, გუბერნატორის ადმინისტრაცია, დამოუკიდებელი სსიპ.

უწყების სტრატეგიული დაგეგმვისა და კოორდინაციის, ასევე, ანალიტიკური მიმართულებით მომუშავე სტრუქტურულ ერთეულებს), თითოეულმა სამინისტრომ და მუნიციპალიტეტმა მოგვაწოდა კონტაქტები იმ თანამშრომლების, რომლებიც მათი განმარტებით იმ ფუნქციებს ასრულებენ, რომელიც ჩვენი რესპონდენტების შერჩევისთვის მთავარი კრიტერიუმი იყო[3]. იმის გამო, რომ გადამოწმების მექანიზმი არ არსებობს, სრულად ვართ დამოკიდებულნი უწყებებში ბიუროს წერილის სწორ ინტერპრეტაციასა და მათ მიერ კვლევის მიზნებისთვის შესაფერისი კომპეტენციის საჯარო მოხელის შერჩევაზე

- ინტერვიუების უმეტესობა ტარდებოდა სამუშაო საათებში. რესპონდენტებს არ ჰქონდათ შეუზღუდავი თავისუფალი დრო, რამდენიმე შემთხვევაში მოხდა ზარის გაწყვეტა და ხელმეორედ გადარეკვა, რათა დასრულებულიყო ინტერვიუ, რადგან რესპონდენტმა ვეღარ გააგრძელა საუბარი გაუთვალისწინებელი მიზეზების გამო. რესპონდენტების უმრავლესობა საკუთარი სამუშაო სივრციდან ჩაერთო ინტერვიუზე, რომელსაც იყოფდა კოლეგებთან. არსებობს იმის დაშვებაც, რომ ეს გარემოება ზრდიდა მათი მიკერძოებულობის ალბათობას. მოხელეები ზოგ შემთხვევაში უფრო ზოგადი პასუხებით შემოიფარგლებოდნენ და ძალიან ფრთხილად საუბრობდნენ ისეთ სენსიტიურ თემაზე, როგორიც ჩვენი კვლევის თემატიკაა. ასევე, ისინი ძალიან ფრთხილად ასახელებდნენ მათი მოვალეობების პირობებში დეზინფორმაციის მაგალითებსა, თუ ამ თემატიკასთან დაკავშირებით ინფორმირებულობის ამაღლების კუთხით ჩატარებულ ქმედებებზე, მათსავე უწყებაში.

ანალიზი

ძირითადი მიგნებები მუნიციპალიტეტის დონეზე

მუნიციპალურ დონეზეც ყველა მოხელის საერთო შეფასებით დეზინფორმაცია და პროპაგანდა დიდი გამოწვევა და პრობლემაა, როგორც საქართველოსთვის, ასევე, მსოფლიოსთვის. ერთ-ერთი რესპონდენტის მოსაზრებით, დეზინფორმაცია ქვეყნისთვის „მძიმე ჯვარია“, რადგან მოსახლეობა პოლიტიზირებულია და სწორედ პოლიტიკური თემებით ხდება ყველაზე ხშირად მანიპულირება. ასევე, რესპონდენტთათვის ცნობილია არჩევნების ეპიზოდები, სადაც პროპაგანდა და დეზინფორმაცია ფართოდ არის ხოლმე გავრცელებული რამდენიმე ფრაქციის მიერ, რაც იწვევს სოციალურ არეულობას. რამდენიმე შესამჩნევი გამონაკლისის გარდა, საჯარო მოხელეებს ადგილობრივი თვითმმართველობის

[3] თანამშრომლები, რომლებიც წარმოადგენენ თითოეული უწყების სტრატეგიული დაგეგმვისა და კოორდინაციის, ასევე, ანალიტიკური მიმართულებით მომუშავე სტრუქტურულ ერთეულებს.

ორგანოებიდან აქვთ მცირე პრაქტიკული გამოცდილება ტრენინგის ან პროფესიული განვითარების პროგრამებთან დაკავშირებით, რომლებიც ფოკუსირებულია დეზინფორმაციაზე, პროპაგანდაზე და მათთან გამკლავებაზე. ამიტომ, როდესაც საქმე ეხება ყალბი ინფორმაციის აღმოჩენას, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ეს სცილდება მათი სააგენტოს საქმიანობას, აქ საჯარო მოხელეები უფრო მეტად ეყრდნობიან საკუთარ გამოცდილებას და ანალიტიკურ შესაძლებლობებს.

როგორც კვლევამ აჩვენა, იმ მუნიციპალიტეტებში, რომლებიც მოხვდნენ ჩვენი კვლევის არეალში. მუნიციპალიტეტის საჯარო მოხელეები დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის პრობლემას კატეგორიულად განიხილავენ როგორც სახელმწიფო ამოცანას. ამასთან, მნიშვნელოვანი განსხვავებები გამოიკვეთა. მუნიციპალიტეტში მომუშავე პერსონალში:

- უფრო მეტად ამახვილებენ ყურადღებას იმ საკითხებზე, რომლებზეც ყოველდღიურ რეჟიმში უწევთ შეხება მუნიციპალურ დონეზე;
- ნაკლებად არიან დარწმუნებულნი, დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებზე, საკუთარი ინფორმირებულობის ხარისხთან დაკავშირებით;
- ნაკლებად არიან ინფორმირებულნი სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის არსებობისა და მათი მანდატის შესახებ;
- ნაკლებად სმენიათ და გაუვლიათ ტრენინგი, ან პროფესიული გადამზადების პროგრამა/კურსი, რომელიც კონკრეტულად დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებს ეხებოდა ;

საერთო შეფასებით, ყოველწლიურად მრავალი მიმართულებით უწევთ პროფესიული განვითარების პროგრამებში ჩართვა და ტრენინგების გავლა, თუმცა ნაკლებად ახსენდებათ დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებისადმი მიძღვნილი აქტივობა.

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი

სახელმწიფოებრივ კონტექსტში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში მოხელეებმა ყურადღება გაამახვილეს დეზინფორმაციის გავრცელების პრობლემაზე ისეთ სფეროებში, როგორიც არის **ჯანდაცვა** (ჩიპების ჩაყენების შესახებ გავრცელებული მცდარი ინფორმაცია), **ეკონომიკა** (ლარის ხელოვნურად გამყარების განცხადებები) და **პოლიტიკის** მიმართულება. ასევე უფრო ფართო რეგიონალურ და გლობალურ დონეზე, **რუსეთ-უკრაინის ომსა** და ომის ირგვლივ გავრცელებულ არასწორი ინფორმაციის პრობლემაზე, განსაკუთრებით რუსული და პრო-რუსული წყაროების მიერ.

მიუხედავად იმისა, რომ საჯარო მოხელეებმა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტიდან იციან, რომ დეზინფორმაცია გლობალური და ეროვნული მნიშვნელობის პრობლემაა, ისინი მაინც ამახვილებენ ყურადღებას მუნიციპალიტეტისთვის დამახასიათებელ საკითხებზე, რომელთანაც ყოველდღიური შეხება აქვთ. ისინი ამტკიცებენ, რომ ვრცელდება ცრუ

ინფორმაცია, განსაკუთრებით დასრულებული ინფრასტრუქტურული პროექტების და სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების შესახებ, როგორიცაა სოციალურად დაუცველი ოჯახების პრობლემა და მუნიციპალიტეტის როლი. დეზინფორმაციის ბოლო შემთხვევები მოიცავს შემდეგ სიტუაციებს მუნიციპალურ დონეზე:

„1 თვის წინ ინფრასტრუქტურულ პროექტზე დაიდო ერთ-ერთი პოლიტიკური პარტიის მიერ, რომ არასწორად იყო ჩაბარებული და გაკეთებული“

„იყო დეზინფორმაცია უფასო სასადილოს მომსახურებაზე. ოპოზიციური პარტიის წარმომადგენლებმა გადაიღეს რეპორტაჟი, რაც ცუდად დაამონტაჟეს და გამოვიდა რომ მოქალაქე ლანძღავდა სასადილოს, თუმცა ამ საკითხზე ზუგდიდის მერიამ სასამართლოც კი მოიგო“

მუნიციპალიტეტის საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური, როგორც წესი, იღებს სწრაფ ზომებს ამგვარი ინფორმაციის გასავრცელებლად. ისინი ცდილობენ გაასწორონ ნებისმიერი არაზუსტი კომენტარი და ატვირთონ ნებისმიერი საჭირო დამხმარე მასალა. შედეგად, დეზინფორმაციასთან გამკლავება ბევრად უფრო პრაქტიკული და ეფექტურია ადგილობრივ დონეზე. თუმცა, მათი გამოცდილება ემყარება სწორედ ამ პრაქტიკას: *„სრულად ინფორმირებული ვერ ვიქნები, მე არ გამივლია არც ტრენინგი, არც კურსი ამ მიმართულებით. პირადი გამოცდილებებით ვიცი ბრძოლის მექანიზმები“*

მხოლოდ ერთმა რესპონდენტმა აღნიშნა, რომ დაესწრო **ნატოსა და ევროკავშირის საინფორმაციოს ცენტრის მიერ ორგანიზებულ ტრენინგს** დეზინფორმაციის საკითხთან დაკავშირებით. ტრენინგის პროგრამა მოიცავდა დეზინფორმაციის რისკების მიმოხილვას და მასთან გამკლავების გზების სტრატეგიებს, ასევე, ცრუ და ნამდვილი ინფორმაციის გარჩევის რამდენიმე ტექნიკას. თუმცა ოფიციალური პირის შეფასებით ამ ტრენინგს ერთჯერადი ხასიათი ჰქონდა და გრძელვადიან პერსპექტივაში უშედეგო იქნებოდა. შედეგად, ამ სფეროში დამატებითი სამუშაოებია საჭირო. სხვა რესპონდენტების თქმით ზუგდიდში ამ თემაზე ტრენინგი არ მიუღიათ. მათ აღნიშნეს, რომ ყოველ წელს უფრო და უფრო მეტი ტრენინგი ტარდება სხვადასხვა მიმართულებით მათ მუნიციპალიტეტში, მარტო 2022 წლის მაგალითზე 76 ტრენინგია ჩატარებული, მათ შორის კიბერ უსაფრთხოების თემაზე. თანამშრომლები გახდნენ სერტიფიცირებულები ამ მიმართულებით. მაგრამ დეზინფორმაციის შესახებ ცნობიერების ამაღლების მიმართულებით არაფერი კეთდება, არც სახელმწიფო და არც მუნიციპალურ დონეზე, მათი ხედვითა და ინფორმაციით.

იმის გათვალისწინებით, რომ მოხელეები იაზრებენ დეზინფორმაციის საკითხის სირთულეს, სრულად ინფორმირებულად ვერ მიიჩნევენ თავს. თუმცა, მათი ინფორმირებულობის ხარისხს მუნიციპალურ საკითხები უფრო მეტ ქულას უწერენ - 4 ქულა (5 ქულიდან), ვიდრე სხვა საკითხებთან დაკავშირებით, რომელიც სცდება უშუალოდ მათი სტრუქტურის საქმიანობას 3 ქულა (საშუალოდ ინფორმირებულობა). საერთო შეფასებით, მათი ინფორმირებულობა მუნიციპალურ დონეზე არსებული დეზინფორმაციის საკითხებზე უფრო მაღალია, რადგან

იგი მათი უშუალო კომპეტენციის ფარგლებშია. ინფორმირებულობის ამაღლებაში მათ ეხმარებათ მუდმივი კომუნიკაცია: თანამშრომლები მუდმივ რეჟიმში ცვლიან ინფორმაციას ერთმანეთთან, მაგალითად პიარის სამსახურის უფროსები ცვლიან ინფორმაციას, თუ რა ხდება, რა ეტაპზეა თითოეული პროექტი. არსებობს სპეციალური სასაუბროები, რომლებშიც ავრცელებენ ინფორმაციას თუ რა მიმდინარე კონკურსები, ან პროექტები აქვთ. ასევე, ერთმანეთს ეხმარებიან რომ სრულად ინფორმირებულები იყვნენ თუ რა ტიპის დეზინფორმაცია ვრცელდება მუნიციპალიტეტის დონეზე და ჰქონდეთ შესაბამისი რეაგირება. სხვა საკითხებთან დაკავშირებით, მათი დარწმუნებულობის ხარისხი, რომ დეზინფორმაციისადმი მათი მედეგობა მაღალია, ნაკლებია.

ინფორმაციის მიღების წყაროებში ყველაზე მეტად მედია, სოციალური ქსელები, სხვადასხვა უცხოური არხები და ონლაინ ჟურნალ-გაზეთები სახელდება. იმ შემთხვევებში კი როდესაც ინფორმაციის სანდოობის გარჩევა უჭირთ მოხელეები თავიანთი ანალიტიკური აზროვნების იმედად რჩებიან. ვერ ხედავენ იმის საჭიროებას რომ ინფორმაცია გადაამოწმონ, რადგან ისედაც ლოგიკისგან ძალიან აცდენილია ინფორმაცია, მათი შეფასებით და დამატებითი მექანიზმების ცოდნით თუ ცოდნის გარეშე ანალიტიკურად მოაზროვნე ადამიანი ისედაც ამოიცნობს დეზინფორმაციას:

„ზოგიერთი დეზინფორმაცია ლოგიკისგან ისე შორს არის გადამოწმება არ სჭირდება"

მარნეულის მუნიციპალიტეტი

მარნეულის მუნიციპალიტეტის თანამშრომლებიც, სხვა მუნიციპალიტეტების მსგავსად, დეზინფორმაციის საკითხებს მწვავედ აღიქვამენ და ფიქრობენ, რომ ცრუ ინფორმაციამ, შესაძლოა გადაწყვეტილების მიმღები პირები დაარწმუნოს არასწორი ზომების მიღებაში. **„დღეს უკვე ძალიან ჭირს სიმართლის გარკვევა. შინაგანი შიმშილი მაქვს იმისი თუ ვინ არის მართალი"**- ასეთი განმარტება გააკეთა ერთ-ერთმა რესპონდენტმა დეზინფორმაციის საკითხის აქტუალობასთან დაკავშირებით.

თუმცა, ამ მუნიციპალიტეტში უფრო უჭირთ დაზუსტება იმისა, თუ რა სახის დეზინფორმაცია სმენიათ ბოლო პერიოდში და ამ საკითხის ირგვლივ უფრო ზოგად კონტექსტში საუბრობენ, ნაკლები დეტალიზაციით. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტისგან განსხვავებით, არ ახსენდებათ რაიმე სახის დეზინფორმაცია ან პროპაგანდა მარნეულის მუნიციპალიტეტის საქმიანობასთან დაკავშირებით, მხოლოდ ზოგადი ფორმით არსებული დეზინფორმაციები სმენიათ ფართო საკითხებთან დაკავშირებით, მაგალითად რომელიმე ცნობილი ადამიანის გარდაცვალება ან/და საკვებთან დაკავშირებული (მარკეტინგული) დეზინფორმაციები.

ინფორმაციის გადამოწმების პროცესსა და მექანიზმებს რაც შეეხება, ამის საჭიროება არ ჰქონიათ რადგან სამუშაო პროცესში შესული ინფორმაციის ხშირად გადამოწმება არ უწევთ, მხოლოდ იმ შემთხვევაში ამოწმებენ თუ ამის აუცილებლობაა და ისიც მაშინ, თუ ამის ბერკეტი

გააჩნიათ. როგორც ერთ-ერთი რესპონდენტი განმარტავს, თავად ახარისხებს საკუთარი განსჯით რა ინფორმაციაა მისთვის სანდო და რა არა: **„საკუთარი გონებით ვცდილობ გავარჩიო სად შეიძლება იყოს სიმართლე და სად სიცრუე"**. ცრუ და ნამდვილი ინფორმაციის გარჩევის ძირითადი ბერკეტი მათთვის პირადი გამოცდილება და ინტუიციაა, რადგან დეზინფორმაციის თემაზე არ ახსენდებათ გადამზადების პროგრამის არსებობის პრეცენდენტი მუნიციპალიტეტის დონეზე, მიუხედავად იმისა, რომ ამის საჭიროებას ცალსახად ხედავენ, რათა უფრო მეტად იყვნენ მზად ინფორმაციულ სამყაროში არსებულ გამოწვევებთან გასამკლავებლად. წლის განმავლობაში საკმაოდ აქტიურად მიმდინარეობს მუნიციპალიტეტის დონეზე სხვადასხვა ტრენინგის ორგანიზება და გადამზადების პროგრამის განხორციელება, თუმცა პრიორიტეტული უფრო საფინანსო და იურიდიული საკითხები და მიმართულებებია. საინტერესოა, რომ ამ გარემოების მიუხედავად, დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებზე საკუთარ ინფორმირებულობას მაინც საშუალო -3 და საკმაოდ მაღალი - 4 ქულით აფასებენ ამ უწყებაში დასაქმებული მოხელეები.

გარდაბანის მუნიციპალიტეტი

გარდაბანის მუნიციპალიტეტში გამოკითხული თანამშრომლები ყურადღებას ამახვილებენ იმ ფაქტზე, რომ დეზინფორმაციის წყაროები მრავალფეროვანია, რაც, თავის მხრივ, განაპირობებს ერთი და იგივე ინფორმაციის სხვადასხვაგვარად გავრცელებასა და ხალხის მასობრივად შეცდომაში შეყვანას.

მათი მოსაზრებით, დეზინფორმაცია ყველაზე აქტიურად ვრცელდება პოლიტიკურ თემებთან დაკავშირებით. თუმცა, ყველაზე მწვავედ უყურებენ და სენსიტიურად აღიქვამენ ისეთ საკითხებს, რომელიც მათ უშუალო საქმიანობას ეხება. კონკრეტული მაგალითებიც სწორედ მუნიციპალურ დონეზე გაიხსენა ერთ-ერთმა რესპონდენტმა: სხვა მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლები შეიჭრნენ უკანონოდ გარდაბანის მუნიციპალიტეტის საზღვრებში არსებულ ტერიტორიაზე და დაიკავეს ის შენობა. საინფორმაციო სააგენტოებმა მუნიციპალიტეტისკენ გაიშვირეს ხელი და დაადანაშაულეს რომ ისინი სათანადო ყურადღებას არ უთმობენ და არ ეხმარებიან მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლებს. ასეთ შემთხვევაში, როდესაც უშუალოდ მათი უწყება ხდება დეზინფორმაციის მიმართ მოწყვლადი, ყოველთვის ცდილობენ სწორი ინფორმაცია მიაწოდონ როგორც საინფორმაციო სააგენტოებს, ასევე მოსახლეობას. ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები საინფორმაციო სააგენტოებს დაუკავშირდნენ და მიაწოდეს სწორი ინფორმაცია, ეს იყო მათი მხრიდან გამოყენებული რეაგირების მექანიზმი. როგორც ერთ-ერთმა რესპონდენტმა ახსენა აქტუალობიდან გამომდინარე, უფრო ხშირად მუნიციპალურ დონეზე არსებულ პრობლემებზე მსჯელობენ სამსახურშიც, რადგან მათთვის უპირველესი მნიშვნელობის არის და ყოველთვის ცდილობენ რომ მათი მუნიციპალიტეტი კარგი კუთხით წარმოჩინდეს.

ზოგადად, ინფორმაციას უმეტეს შემთხვევაში სოციალური სივრციდან და მედიიდან იღებენ. იმ შემთხვევისთვის თუ ჩათვალეს რომ არასანდო ინფორმაცია წაიკითხეს, ცდილობენ იმ წყაროსთან გადაამოწმონ რომელსაც ენდობიან (მაგ: ქართული სატელევიზიო საიტების გვერდებზე ამოწმებს ერთ-ერთი რესპონდენტი). თუმცა, განსხვავებულია მათი ქცევა როდესაც სამსახურეობრივი მოვალეობის შესრულების დროს ახალ ინფორმაციას იღებენ. ასეთ შემთხვევაში, ხშირად მიღებული პრაქტიკაა რომ საჯარო სამსახურის ბიუროსთან, საკანონმდებლო მაცნეში, ოფიციალურ წყაროებთან გადაამოწმონ. როდესაც საქმე ისეთ ინფორმაციას ეხება, რომლის გადამოწმებაც აღნიშნულ უწყებებთან ვერ ხერხდება, მაშინ ცდილობენ რამდენიმე სხვა წყაროსთან გადაამოწმონ, რაც საბოლოოდ დამოკიდებულია სამუშაოს სპეციფიკაზე. თუ სანდო წყარო ვერ მონახეს, მაშინ საკუთარი გამოცდილების, ინტუიციისა და ანალიტიკური აზროვნების უნარის გამოყენებით მოქმედებენ, რადგან არანაირი ინსტრუქცია, ან ინფორმაცია არ მიუღიათ თუ აღნიშნულ სიტუაციაში როგორ უნდა მოახერხონ ნავიგაცია. როგორც მოხელეებმა აღნიშნეს, ინფორმაციის გადამოწმებისთვის ისეთ საკითხებზე, რომლებიც უშუალოდ მათ სამსახურს ეხება უფრო მეტ დროს ხარჯავენ, რათა საკითხის ირგვლივ ამომწურავად გაიგონ ყველა დეტალი სანამ თავად გაავრცელებენ ინფორმაციას .

ერთ-ერთმა რესპონდენტმა, რომელიც სულ ერთი წელია, რაც ამ მუნიციპალიტეტში არის დასაქმებული აღნიშნა, რომ ახალ პოზიციაზე გადმოსვლისას მან გაიარა გარკვეული ტრენინგები, რომელიც ეხებოდა პიარის მიმართულებას და როგორც აღმოჩნდა ამ ტრენინგის მოდულის ფარგლებში ზოგადად მიმოიხილეს დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხიც, თუმცა არ მომხდარა ამ კონკრეტული მიმართულების სიღრმისეული შესწავლა, როგორც თავად მოხელე განმარტავს:

"მაან ზოგადი საუბარი იყო ამ თემასთან დაკავშირებით ამ ტრენინგ ზე"

მიუხედავად იმისა, რომ ნაკლებად ჰქონიათ წვდომა სხვადასხვა პროფესიულ პროგრამებზე, რომლის ფარგლებშიც გაიღრმავებდნენ ცოდნას დეზინფორმაციასა და მასთან გამკლავების მექანიზმების შესახებ, ისურვებდნენ "გამკლავების გზების შესწავლას". ამჟამინდელი მოცემულობით კი მოხელეები საკუთარ ინფორმირებულობას საშუალოდ 3.2 ქულით აფასებენ, რამეთუ ისინი მეტ-ნაკლებად ინფორმირებულად თვლიან თავს, თუმცა მაინც საშუალო შეფასებას ჯერდებიან იმ დანაკლისების გამო, რომელიც მათ ამ თემატიკასთან მიმართებით გააჩნიათ.

ძირითადი მიგნებები სამინისტროების დონეზე

მუნიციპალიტეტებისაგან განსხვავებით სამინისტროების დონეზე უფრო მაღალია თანამშრომელთა საერთო შეფასებით დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებზე ინფორმირებულობის ხარისხი. თუმცა, უნდა აღინიშნოს რომ განსხვავება გამოიკვეთა კონკრეტულ სამინისტროებსა და ამ სამინისტროების სამმართველოებში დასაქმებულ საჯარო

მოხელეთა დამოკიდებულებებსა და აღქმებს შორის, ასევე მათ ინფორმირებულობასა და პრაქტიკას შორის დეზინფორმაციის საკითხთან დაკავშირებით.

ის რესპონდენტები, რომლებიც სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტს წარმოადგენდნენ ყველაზე მეტად ინფორმირებულნი იყვნენ, როგორც სამინისტროებში არსებულ ზოგად პრაქტიკაზე დეზინფორმაციასთან გამკლავების საკითხში, ასევე სამინისტროებს შიგნით მიმდინარე აქტივობებისა და ზოგადად დეზინფორმაციის თემასთან დაკავშირებით. იმის გათვალისწინებით, რომ მათი საქმიანობა გარკვეულწილად კვლევის ფარგლებში შესწავლილ საკითხზე ინფორმირებულობასა და რეაგირებას ითვალისწინებს, საკმაოდ ლოგიკური ხდება ის სურათი, რაც ამ კვლევამ გამოკვეთა.

საერთო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ სამინისტროების დონეზეც ნაკლებად ახსენდებათ მოხელეებს, რომ რაიმე ღონისძიება, პროგრამა, ან ტრენინგი დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებზე მიძღვნილიყო და რა ინფორმაციასაც ფლობენ და რა მექანიზმებსაც იყენებენ დეზინფორმაციასთან საბრძოლველად, ძირითადად, მრავალწლიანი სამუშაო გამოცდილების გათვალისწინებით აქვთ შემენილი და განვითარებული, ან მათი ანალიტიკური და კრიტიკული აზროვნების უნარების დამსახურებაა, როგორც ამას თავად აღნიშნავენ.

ჯანდაცვის სამინისტრო

ჯანდაცვის სამინისტროს წარმომადგენლები დეზინფორმაციის აქტუალურობის მიზეზად სხვადასხვა გარემოებას ასახელებენ: ქართველი ხალხის ცნობიერება, ინფორმირებულობის დაბალი დონე, სიზარმაცე და ა.შ. თუმცა დეზინფორმაციის გავრცელებისგან გამოწვეული საფრთხე მნიშვნელოვან გამოწვევად მიაჩნიათ, რადგან როგორც თავად ამბობენ, „ამან შეიძლება დაატრიგეროს გადაწყვეტილების მიმღები პირები“. დეზინფორმაციის მაგალითების გახსენება ამ უწყებაში გამოკითხულ რესპონდენტების ნაწილს უჭირს, რადგან თვლიან, რომ ყოველ ნაბიჯზე აწყდებიან დეზინფორმაციას და ეს არის „ტექნოლოგიურ საუკუნეში ცხოვრების დამსახურება“. გლობალურ საკითხებთან დაკავშირებული დეზინფორმაციიდან ყველაზე უკეთ ახსოვთ ანტი ვაქსერების მაგალითი, რომლებიც ცდილობდნენ კოვიდსაწინააღმდეგო ვაქცინის წინააღმდეგ პროპაგანდას. ხოლო, სამინისტროს შიგნით დეზინფორმაციის მაგალითად მოჰყავთ თანამშრომლების რეაქცია, როდესაც ისინი გაიგებენ, რომ მათი უცხოელი კოლეგები მოდიან მათთვის გამოცდილების გასაზიარებლად. ეს ხდება იმიტომ, რომ მათ აქვთ მცდარი წარმოდგენები სხვა ქვეყნის დელეგაციებზე, **„საკუთარი თავისთვის ვერ მიუხედავთ და ჩვენ რა უნდა გვასწავლონო“.** სტრუქტურულ ერთეულში[4] დეზინფორმაციის დაჯერების და გავრცელების რამდენიმე

[4] სტრატეგიული განვითარებისა და ანალიტიკის დეპარტამენტი, რომელსაც წარმოადგენდნენ რესპონდენტები

მიზეზი სახელდება: 1. მათ არ აქვთ ინფორმაციის გადამოწმების უნარი. 2. არარეალურად უყურებენ გარკვეული პროექტების წამოწყებას და მით უფრო განხორციელებას, რადგან არ აქვთ სრული ინფორმაცია ამის შესახებ. 3. არ არის სრული ნდობა იმ თანამშრომლების, რომლებმაც გადაამოწმეს ინფორმაცია.

დეზინფორმაციის გავრცელებას ყველაზე მწვავედ აღიქვამენ პოლიტიკის და მარკეტინგის (ბიზნესის) მიმართულებით, რადგან მათი მოსაზრებით, ეს ორი სფერო არის ისეთი, სადაც გამიზნულად ხდება მოწინააღმდეგის **„გაშავება და ჩაძირვა“.** პოლიტიკური დეზინფორმაციის მაგალითად მოჰყავთ ევროკავშირი, რომლის საქმიანობაც გარკვეული პოლიტიკური პარტიებისა და რიგითი მოქალაქეებისთვის ბუნდოვანია და აქედან გამომდინარე ამბობენ, რომ მათი ერთადერთი ფუნქცია შეშფოთებაა. ასევე, მასიურად ხდება ანტი-ევროპული პროპაგანდა. უშუალოდ მათ საქმიანობასთან დაკავშირებითაც ახსენდებათ მაგალითები, რომლებსაც საზოგადოებაში დიდი განხილვა მოყვა (აქონდროპლაზიასთან, PRG-ს ტარიფთან დაკავშირებული დეზინფორმაცია).

დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებულ ინფორმირებულობის დონეს ჯანდაცვის სამინისტროში გამოკითხული რესპონდენტები საშუალო ხარისხით აფასებენ და ამბობენ, რომ ძირითადად საკუთარ გამოცდილებას და ლოგიკურ აზროვნებას ეყრდნობიან. ცდილობენ ინფორმაცია გადაამოწმონ პირველ წყაროსთან. მნიშვნელოვანად და ღირებულად მიაჩნიათ კრიტიკული აზროვნების უნარი, რაც იწვევს იმას, რომ არ ხდება ნებისმიერი ინფორმაციის აპრიორად მიღება და საჭიროდ ჩათვლიან, რომ მოხდეს როგორც წყაროს, ისე შინაარსის გადამოწმება. მათი ინფორმირებულობის ხარისხის საშუალო ქულა, რომელითაც საკუთარ თავს აფასებდნენ, არის 3.5, რაც მოიაზრება საშუალოზე მცირედით მაღალ მაჩვენებლად, თუმცა აღნიშნავენ, რომ შესაძლოა სხვა დაწესებულებაში ბევრად უარესი სურათი იყოს ინფორმირებულობის კუთხით, რადგან ყველა არ ამოწმებს ინფორმაციას, უფრო მეტიც, უმეტესობა ინფორმაციას იღებს მოცემულობად. ამის მიზეზად კი ყველაზე მეტად თანამშრომელთა დატვირთულობას და დროის სიმცირეს ასახელებენ.

ინფორმაციის მიღება ხდება ყველა შესაძლო წყაროდან: მეგობრები, სოციალური ქსელები, ტელევიზია, სოციალური მედია, მხოლოდ მცირე ნაწილი (რესპონდენტთაგან მხოლოდ ერთი) იყენებს მედიის განვითარების ფონდს, ფაქტჩექს და საერთაშორისო სამეცნიერო წყაროებს, ისიც გამოწვეულია წარსული გამოცდილებით, რადგან წინა სამსახურში ხშირად უწევდა სანდო წყაროების მოძიება და ინფორმაციის გადამოწმება. როგორც წესი, უმეტესობა ამოწმებს პირველ წყაროსთან, ხოლო თუ პირველ წყაროზე ვერ გადიან რიგი მიზეზების გამო, მაშინ გადამოწმება ხდება სამ სხვადასხვა წყაროსთან. ანალიტიკის დეპარტამენტში განსხვავებული მიდგომით მუშაობენ ინფორმაციასთან, მათ აქვთ ინფორმაციის საკმაოდ დიდი ბაზა და როდესაც ახალი ინფორმაცია შედის, პირველ რიგში დარდება მათ ბაზაში უკვე არსებულ ინფორმაციას და დგინდება გადახრა. ბაზა მათთვის საინტერესო და მნიშვნელოვან საკითხებზე ფორმირდება იმ ინფორმაციის საფუძველზე, რომელიც ვრცელდება ნიუსებში, ტელევიზიაში, ბეჭდურსა, თუ სოციალურ მედიაში (ეს მიდგომა და ზოგადად ბაზის ფორმირების საკითხი მათი სამუშაო სპეციფიკის ნაწილია და დეტალებზე ნაკლებად მოხდა

ყურადღების გამახვილება). თუ ბაზაში ინფორმაცია არ იძებნება, ამის შემდეგ ხდება ინფორმაციის გადამოწმება ზემოთ თქმული მეთოდის გამოყენებით და დადასტურების შემთხვევაში ბაზაში შენახვა.

ჯანდაცვის სამინისტროში არ განხორციელებულა რამე სახის აქტივობა, რომელიც მიაწვდიდა თანამშრომლებს ამომწურავ ინფორმაციას დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებით. თუმცა სურვილს და მზაობას გამოთქვამენ თანამშრომლები, რადგან იციან, რომ არსებობს რაღაც „ხრიკები“, რომლებიც დაეხმარება მათ პროცესების გამარტივებაში.

საგარეო საქმეთა სამინისტრო

კვლევაში ჩართული პირების მოსაზრებით დეზინფორმაცია გლობალური პრობლემაა და შესაბამისად, საქართველოსაც ისევე პირდაპირ ეხება, როგორც ნებისმიერ სხვა ქვეყანას. ყველაზე მწვავედ განიხილავენ დეზინფორმაციის ფაქტებს, რომელიც ვრცელდება მათი უწყების შესახებ, მაგალითად გავრცელებული ინფორმაცია, თითქოს **„საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ საგარეო კურსი შეიცვალა და პრო-რუსული გახდა“.** ასევე დიდ გამოწვევად თვლიან სოციალურ მედიას, რადგან სრულიად უკონტროლოა და ადამიანების მნიშვნელოვან ნაწილს უპირობოდ სჯერა იქ გავრცელებული სიახლეების. შესაბამისად, ყველაზე მნიშვნელოვან და მწვავე საკითხად განიხილავენ საზოგადოების დაცვას სოციალურ მედიაში გავრცელებული „მავნებლური“ ინფორმაციისგან.

ბოლო პერიოდში მომხდარი დეზინფორმაციის ფაქტებიდანაც უშუალოდ საკუთარ უწყებასთან და საქმიანობასთან დაკავშირებული მაგალითი მოყვათ პრესისა და ინფორმაციის დეპარტამენტის თანამშრომლებსაც: საზღვარგარეთ მყოფ საქართველოს მოქალაქეს სჭირდებოდა დახმარება. მათი ჩართულობით სამინისტროს მჭიდრო კომუნიკაცია ქონდა ამ ადამიანთანაც და მის ოჯახის წევრებთანაც. მის დასახმარებლად კეთდებოდა ყველაფერი, თუმცა ამის მიუხედავად მედიაში გავრცელდა სხვაგვარი ინფორმაცია, რამაც სამინისტროს მიერ განხორციელებული ქმედებები არასწორი და არაზუსტი კუთხით წარმოაჩინა.

საგარეო საქმეთა სამინისტროში ის რესპონდენტები, რომლებთანაც ინტერვიუების ჩაწერა მოხდა, დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებით მაქსიმალურად ინფორმირებულნი არიან, რადგან რესპონდენტების ნაწილი სტრატეგიული კომუნიკაციის დეპარტამენტის შემადგენლობაში არიან, ხოლო სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის საქმიანობა სამინისტროს პოპულარიზაციასა და დეზინფორმაციასთან ბრძოლასაც გულისხმობს. მათი საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე გამუდმებით იღებენ ინფორმაციას და ამუშავებენ მას. ინფორმაციის გადამოწმება ხდება ყოველთვის. დგინდება წყაროს სანდოობა და შინაარსობრივი მხარის ვალიდურობა. როგორც თავად აღნიშნეს, ინფორმაციის გადამოწმება ხდება მინიმუმ სამ წყაროსთან. შესაბამისად, სპეციფიკის გათვალისწინებით, მათი მოსაზრებით, ისინი სრულიად ინფორმირებულები არიან ამ საკითხთან დაკავშირებით და მათი ინფორმირებულობის ხარისხს, უმაღლესი - 5

ქულით აფასებენ. ამავდროულად, აღნიშნავენ, რომ ამ დეპარტამენტში ყველა თანაბრად ინფორმირებულია და შესაბამისად არ ხდება არც დეზინფორმაციის გავრცელება და ნაკლებად მოწყვლადები არიან ამ თემასთან დაკავშირებით. რესპონდენტების მეორე ნაწილი პრესისა და ინფორმაციის დეპარტამენტს წარმოადგენენ, რომლებსაც თავის მხრივ, საქმიანობიდან გამომდინარე მუდმივ რეჟიმში უწევთ შეხება ინფორმაციასთან.

საგარეო საქმეთა სამინისტროში, სხვა სამინისტროებისგან განსხვავებული მნიშვნელოვანი დეტალი გამოიკვეთა. კერძოდ, საგარეო საქმეთა სამინისტროში ფუნქციონირებს დიპლომატიური თანამშრომლობის პროგრამა. პროგრამა მოიაზრებს თანამდებობაზე ახლად დანიშნულ პირთათვის ტრენინგების კურსის ჩატარებას, სადაც ერთი თავი ეთმობა დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებს. ასევე აღნიშნავენ, რომ თითქმის ყველა ტრენინგი, რომელშიც მონაწილეობა მიუღიათ ან მათთვის შეუთავაზებიათ, შეიცავს გარკვეულ ნაწილს დეზინფორმაციის საკითხებთან დაკავშირებით. პანდემიამდეც იყო მედიასთან კომუნიკაციის თემაზე ტრენინგი ჩატარებული, რომლის ფარგლებშიც დეზინფორმაციის საკითხსაც შეეხნენ, თუმცა სიღრმისეულად არ ყოფილა განხილვა. უშუალოდ დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებზე ტრენინგი, ან სხვა რაიმე პროგრამა რომ განხორციელებულიყო, ასეთი ფაქტი არ ახსენდებათ. ინდივიდუალურად ისმენენ ინტერნეტიდან და საკუთარი გამოცდილებიდან გამომდინარე დაუგროვდათ მათ ცოდნა.

რესპონდენტების შეფასებით ის ტრენინგები, რომლის ფარგლებშიც დეზინფორმაციის თემაც განხილულა საკმაოდ ინფორმაციული იყო, თუმცა უნდა არსებობდეს ტრენინგის შემდგომი დამატებითი განხილვა, რადგან შესაძლოა პროცესში ყველაფერი გასაგებად ჩანდეს, თუმცა გადმოცემულ საკითხებზე სიღრმისეული ანალიზის შემდეგ გაჩნდეს დამატებითი კითხვები. სწორედ ასეთი ორი პასუხგაუცემელი კითხვა, რომელიც თანამშრომლებს დარჩათ არის:

1. არსებობს თუ არა რაიმე ინსტრუმენტი, რომელიც დაეხმარება სოციალურ მედიაში არსებული ინფორმაციის გაფილტვრაში?

2. როგორ დავამარცხოთ დეზინფორმაცია? - ეს უკანასკნელი რიტორიკულ კითხვად განიხილება.

განათლების სამინისტრო

რესპონდენტები განათლების სამინისტროდან წარმოადგენდნენ კომუნიკაციების დეპარტამენტს, რომელთაც მრავალწლიანი გამოცდილება აქვთ ამ დეპარტამენტში მუშაობის, მათ შორის პიარის კუთხითაც. დეზინფორმაციის პრობლემა მათი შეფასებითაც გლობალურ საფრთხედ უნდა იყოს განხილული, თუმცა ისინი უფრო მეტად ფოკუსირდებიან მათ უშუალო საქმიანობასთან დაკავშირებულ შემთხვევებზე, რამეთუ მათ ყოველდღიურ სამუშაო რეჟიმში უწევთ შეხება და გამკლავება დეზინფორმაციასთან. მათი უწყების შემთხვევაში საქმე

კიდევ უფრო კომპლექსურად არის, რადგან ბევრი მიმართულებით უწევთ საქმიანობის განხორციელება: სკოლამდელი და ზოგადი განათლება, პროფესიული, უმაღლესი, მეცნიერება, სწორედ ეს სამინისტრო ითავსებს ამ ყველა მიმართულებას. დეზინფორმაციის მაგალითადაც საკუთარი უწყების საქმიანობასთან დაკავშირებულ დეზინფორმაციას იხსენებენ: ყოფილა შემთხვევები, როდესაც არასწორი ინფორმაცია გავრცელებულა სკოლების ინფრასტრუქტურული პროექტების შესახებ, ან სკოლაში მომხდარი ინციდენტების შესახებ, ასევე, საფინანსო საკითხებთან დაკავშირებით. ასეთ შემთხვევებში მათი რეაგირება მყისიერია, რამეთუ ბევრად მეტი ბერკეტი აქვთ სამსახურეობრივ გარემოში დეზინფორმაციასთან გამკლავების. სწორედ მათი დეპარტამენტის სპეციფიკა და პრაქტიკაში დაგროვილი ცოდნა აძლევთ იმის საშუალებას, რომ განასხვაონ სწორი ინფორმაცია არასწორისგან. მათ აქვთ ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ არსებობს სპეციფიკური მარკერები იმისათვის რომ ყალბი ინფორმაცია ამოიცნონ, მაგრამ საერთო გამოცდილებით პროფესიული მიმართულებით გავრცელებულ დეზინფორმაციას მეტ დროს უთმობენ, რადგან ამ შემთხვევაში ისინი იაზრებენ, რომ სამინსიტროს წარმოადგენენ და მისი სახელით მოქმედებენ. ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც მათ უწყებას არ ეხება და მხოლოდ მათი ინდივიდუალური ინტერესის სფეროა, შესაძლოა განსხვავებული მიდგომა ჰქონდეთ და ბოლომდე არ მიყვნენ წყაროს გადამოწმების საკითხს, რადგან მათი შეფასებით ამას უფრო გასართობი ხასიათი აქვს.

ამ უწყების თანამშრომლები მათი ინფორმირებულობის ხარისხს დეზინფორმაციის საკითხებთან დაკავშირებით მაღალ შეფასებას (4 და 5 ქულა) ანიჭებენ, მიუხედავად ამისა, უშვებენ, რომ შესაძლოა ცდებოდნენ, რადგან გადამოწმების მექანიზმი ფიზიკურად არ არსებობს:

"წლების პრაქტიკამ მიჩვენა თუ რომელ წყაროს უნდა ვენდო. პერიოდულად თუ რომელიმე მედია საშუალება პოზიციონირებს, რომ მისთვის რეპუტაციაა მნიშვნელოვანი და სკურპულოზურად უდგება იმ საკითხს თუ რა ფორმით აზიარებს, არის ნეიტრალური და ცდილობს საკუთარი პოზიცია მოზომილი ფორმით გადმოსცეს, უშუალოდ ფაქტებზე იყოს დაყრდნობილი ინფორმაცია, ასეთი წყარო ჩემთვის სანდოა"

განათლების სამინისტროში, მრავალწლიან პრაქტიკასთან ერთად, ორივე რესპონდენტს აქვს ტრენინგები გავლილი ამ საკითხთან დაკავშირებით. ერთ-ერთ მათგანს მთავრობის ადმინისტრაციის მიერ ორგანიზებულ ტრენინგზე აქვს მიღებული მონაწილეობა, რომელსაც საერთაშორისო ექსპერტი უძღვებოდა და მსოფლიო და საკუთარ პრაქტიკას აცნობდა (თუმცა, როგორც აღნიშნა ტრენინგი დაახლოებით 5 წლის წინ ჩატარდა). როგორც მან განმარტა, ტრენინგის შემდეგ არ დარჩენია კითხვის ნიშნები, რადგან საკმაოდ ამომწურავი და საინტერესო იყო. თუმცა, ისიც აღნიშნა, რომ მსგავსი შინაარსის ტრენინგი მას შემდეგ აღარ გაუვლია. მეორე რესპონდენტს კი სტრატეგიული კომუნიკაციის ტრენინგებში მონაწილეობის 10 წლიანი გამოცდილება აქვს. თითქმის ყველა ტრენინგზე პუნქტად აქვს გავლილი დეზინფორმაციის საკითხი და როგორც თავად აღნიშნავს, პიარის თანამშრომლებისთვის არის ამგვარი გამოცდილება პრაქტიკაში დანერგილი. მეორეს მხრივ, ევროკავშირის დაფინანსებულ ტრენინგებში აქვს მიღებული მონაწილეობა, რომლის ფარგლებშიც

ყოველთვის არის დეზინფორმაციასთან დაკავშირებით პუნქტები ინტეგრირებული. ასევე, მთავრობის ადმინისტრაციის სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის მიერ ორგანიზებულ ტრენინგებშიც ყოფილა მოდულებში ინტეგრირებული დეზინფორმაციის საკითხები. აღნიშნული ტრენინგების ფარგლებში მონაწილეებს ასწავლიდნენ თუ როგორ უნდა გადაამოწმონ ინფორმაცია, წყაროს რა მეთოდებით დააკვირდნენ, ავთენტურობა როგორ ამოიცნონ. თუმცა, მხოლოდ დეზინფორმაციასთან დაკავშირებით ცალკე ტრენინგის შესახებ რესპონდენტებს არ სმენიათ და შესაბამისად, არც თავად მიუღიათ მონაწილეობა.

შინაგან საქმეთა სამინისტრო

შინაგან საქმეთა სამინისტროში მხოლოდ ერთ მოხელესთან მოხერხდა გასაუბრება თვისებრივი კვლევის ფარგლებში. მოხელე სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტს წარმოადგენს, რომელსაც მრავალფეროვანი გამოცდილება აქვს საჯარო სექტორში (2009 წლიდან საჯარო სამსახურის მიმართულებით მუშაობს, მათ შორის: ჯანდაცვის სფეროში, განათლების სამინისტროში, სამხარაულის ექსპერტიზასა და ბოლო ხუთი წელი შინაგან საქმეთა სამინისტროში). იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ შსს არის ის უწყება, რომელიც უფრო მეტად ქვეყნის შიგნით არსებულ საკითხებზე მუშაობს, უწყების ფარგლებში უფრო ხშირად ადგილობრივ დონეზე არსებულ დეზინფორმაციის საკითხებზე უწევთ მუშაობა. რესპონდენტმა სასამართლო პრეცენდენტებიც კი გაიხსენა, როდესაც მათ მოიგეს ორი სასამართლო დავა ორ სხვადასხვა მედია საშუალებასთან, ცილისწამების ნიადაგზე ყალბი ინფორმაციის გავრცელებისთვის საპატრულო პოლიციის მუშაობასთან დაკავშირებით. რესპონდენტმა როგორც აღნიშნა, ბოლო დროს ერთ-ერთი ყველაზე მწვავე დეზინფორმაცია საზღვრის კონტროლთან დაკავშირებით გავრცელდა, თითქოს შსს მალავდა რეალურ ინფორმაციას რუსეთის მოქალაქეების მხრიდან საქართველოს საზღვრის კვეთაზე. მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესისა და საკითხის სენსიტიურობიდან გამომდინარე, უშუალოდ შინაგან საქმეთა მინისტრმა გააკეთა კომენტარი და გაავრცელა სწორი ინფორმაცია ამ თემასთან დაკავშირებით. სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტში დანერგილია პრაქტიკა, რომ სწრაფად და დროში ეფექტურად აღმოაჩინონ მცდარი ინფორმაცია და მყისიერად უპასუხონ მას. როგორც რესპონდენტმა აღნიშნა, მისი სამსახური მუდმივ რეჟიმში ახორციელებს სოციალური ქსელის, ტელევიზიის, სააგენტოების ყველა წყაროს მონიტორინგს და თუ სადმე დაფიქსირდა ყალბი ინფორმაციის გავრცელების ფაქტი, უწყება მყისიერად აკეთებს საგანგებო განცხადებას სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის გვერდზე, საჭიროების შემთხვევაში შსს-ს გვერდზეც განათავსებენ ხოლმე ინფორმაციას. ზოგადად, ეს კონკრეტული სამინისტრო საკმაოდ ბევრ თანამშრომელს აერთიანებს, პასუხისმგებლობებიც გადანაწილებულია (მაგ.: იმერეთის საკითხი, დეზინფორმაციის ამ რეგიონზე გავრცელების შემთხვევაში, ზუსტდება იმერეთის გუნდთან, კახეთის საკითხი, შესაბამისად, კახეთის გუნდთან). ნებისმიერ ინფორმაციას, ან მედიისგან დასმულ კითხვას თანამშრომლები ერთმანეთთან, დეპარტამენტებთან ამოწმებენ და მხოლოდ ამის შემდეგ ავრცელებენ. შინაგან საქმეთა სამინისტროში, როგორც აღმოჩნდა, SMS ის დაგზავნის ერთიანი სისტემასაც

აქტიურად იყენებენ. ეს არის ერთგვარი შიდა პორტალი, რომელიც საერთოა ყველა თანამშრომლისთვის, სადაც ვრცელდება სხვადასხვა სახის ინფორმაცია. იმ შემთხვევაში, თუ დეზინფორმაცია გავრცელდა, ან სამინისტრომ გაავრცელა განცხადება, ზემოთ აღნიშნულ შიდა პორტალზე განთავსდება ინფორმაცია, რათა ყველა თანამშრომელს ჰქონდეს თანაბარი წვდომა.

სამინისტროს წარმომადგენელი ფიქრობს რომ ამ უწყებაში არავის აქვს დეზინფორმაციასთან გამკლავების, ან ცრუ და სწორი ინფორმაციის გარჩევის პრობლემა, განსაკუთრებით როდესაც საქმე მათი უწყების საქმიანობას ეხება. თავად დეზინფორმაციის საკითხებზე სრულად ინფორმირებულად მიიჩნევს თავს და უმაღლესი 5 ქულით აფასებს, რადგან მას ევალება სხვა თანამშრომლების ინფორმირებულობის დონის ამაღლებაზე ზრუნვა. როგორც რესპონდენტმა აღნიშნა, შინაგან საქმეთა სამინისტროში ბევრი ღონისძიება ჩატარებულა და არსებობს მრავალფეროვანი პრაქტიკა დეზინფორმაციის თემაზე თანამშრომელთა ცნობიერების ამაღლებისთვის:

- შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლებს საერთაშორისო დონორების დაფინანსებით აქვთ ტრენინგები გავლილი დეზინფორმაციის თემაზე (ევროკავშირი, აშშ-ს საელჩო, გაერო, იმ დონორების ჩამონათვალია, რომლებიც აქტიურად მუშაობს, სამინისტროსთან ერთად, თანამშრომელთა ცნობიერების ამაღლების კუთხით).
- ასევე, აქტიურად აქვეყნებდნენ სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის გვერდზე ცნობიერების ასამაღლებელ ინფორმაციას. ამ ინფორმაციის საშუალებით მოხელეებს უზიარებდნენ ცოდნას, თუ როგორ მოახერხონ სანდო ინფორმაციის იდენტიფიცირება. რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ ბევრი გაკეთდა ამ მიმართულებით და ფიქრობს, რომ დღეს ბევრად მეტი იციან საჯარო მოხელეებმა ამ საკითხის გარშემო.
- მედია საშუალებებისთვის ატარებენ სემინარებს, თუ როგორ უნდა გააშუქონ კრიმინალი, ასწავლიან ძირითად პრინციპებს, რათა მუშაობის დროს უფრო მეტად იყვნენ ინფორმირებულნი და ხელი არ შეუშალონ უწყებებს მუშაობაში (ბანკებზე თავდასხმის მაგალითი გაიხსენა, როდესაც მედია პირდაპირ რეჟიმში აშუქებდა ოპერაციის მსვლელობას, რაც დაუშვებელია და ხელს უშლის შსს-ს ეფექტურ მუშაობას. ყველა მედია საშუალებასთან მოხდა შესაბამისი კომუნიკაცია და სწორი ინფორმაციის მიწოდება, ყველა მათგანი დათანხმდა თანამშრომლობაზე და ბოლო პერიოდში იგრძნობა მათ მიერ ამ ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების ტენდენცია).
- ბევრი ტრენინგი იყო ორგანიზებული უწყების შიგნით. სისტემა ისეთი დიდია ფიზიკურად ყველა დასაქმებული პირის მონაწილეობას ვერ უზრუნველყოფენ, მაგრამ საშუალო რგოლის მენეჯერებისთვის არის გამიზნული მსგავსი შინაარსის ტრენინგები, რათა მათ მიღებული ცოდნა და გამოცდილება თავიანთ დაქვემდებარებულ პირებს გაუზიარონ. ბოლო პერიოდში ერთ-ერთი ტრენინგი ეხებოდა ტექნოლოგიურ საშუალებებს, პროგრამებს, რომელიც გავრცელებული ფოტოს ნამდვილობას ამოწმებს. აღნიშნული ტრენინგი დონორების ორგანიზებული იყო, მთავრობის ადმინისტრაციასთან ერთად და სხვა სამინისტროებიც იყვნენ ჩართულნი.

თავდაცვის სამინისტრო

გლობალური კონტექსტის ცვლილების გამო თავდაცვის სამინისტროში დასაქმებულ საჯარო მოხელეებს მიაჩნიათ, რომ უფრო მწვავე გახდა დეზინფორმაციის საკითხები, და შესაბამისად, ფიქრობენ, რომ **ძალიან მნიშვნელოვანია ინფორმირებულობის ამაღლება ამ კუთხით.** დღეს უკვე ნებისმიერი მიმართულება შეიძლება იყოს დეზინფორმაციის მატარებელი (რელიგიური, პოლიტიკური, სოციალური). თუმცა, რესპონდენტების გარკვეულ ნაწილს **სოციალურ-პოლიტიკური მიმართულებით გავრცელებული დეზინფორმაცია უფრო მწვავედ მიაჩნიათ.**

თავდაცვის სამინისტროში დასაქმებულებს ტრენინგებში მონაწილეობის მრავალფეროვანი გამოცდილება. როგორც თავად განმარტავენ, ტრენინგი გაუვლიათ ისეთ მნიშვნელოვან თემებზე, როგორიც არის:

- პანდემიის საწყის პერიოდში საინფორმაციო უსაფრთხოების ნაწილში ინფორმირებულობის ამაღლების ტრენინგი. ეს უკანასკნელი კიბერ უსაფრთხოების ბიუროს მიერ იყო ორგანიზებული და ფიშინგის პრობლემას ფარავდა
- უწყებათაშორისი ტრენინგი, რომლის ფარგლებშიც ღია წყაროებთან მუშაობის სპეციფიკას ასწავლიდნენ უწყებაში დასაქმებულ მოხელეებს
- ტრენინგი მედია და ტერორიზმის შესახებ, რომლის ფარგლებშიც მონაწილეებმა ისწავლეს თუ როგორ იყენებენ მედიას ტერორიზმის მიზნებისთვის. ეს კონკრეტული ტრენინგი დონორის მიერ იყო ორგანიზებული

 თუმცა, როგორც აღმოჩნდა, კონკრეტულად დეზინფორმაციის თემატიკაზე აქაც, ისევე როგორც სხვა უწყებებში, ტრენინგი, ან რაიმე სახის საინფორმაციო პროგრამა არ განხორციელებულა თავდაცვის სამინისტროში (ან შერჩეული მოხელეები არ ფლობენ ინფორმაციას ამის შესახებ), მათ შორის არც სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტის ორგანიზებით (აქაც ახსენებენ მოხელეები სხვადასხვა თემატიკის შესახებ ტრენინგზე მოდულად ინტეგრირებულ დეზინფორმაციის საკითხებს, თუმცა სიღრმისეული შესწავლა ამ თემატიკის, ან ცალკეული ტრენინგის მიძღვნა არ მომხდარა).

რესპონდენტთა უმრავლესობამ აღნიშნა, რომ დეზინფორმაციის საფრთხისგან თავის დასაცავად შესაბამის განათლებასთან ერთად, უმნიშვნელოვანესია კრიტიკული აზროვნების უნარი, რომელიც საერთო შეფასებით მათ თანამშრომლებში ნაკლებად დგას. თუმცა, როგორც ერთ-ერთმა რესპონდენტმა აღნიშნა, შეიძლება ერთ უწყებაში დასაქმებულ მოხელეებსაც ინფორმირებულობის განსხვავებული ხარისხი ჰქონდეთ, რადგან გასათვალისწინებელია ასაკობრივი სხვაობები, ასევე, გამოცდილება და სამუშაოს სპეციფიკა, რომელსაც ყოველდღიურ რეჟიმში ეხებიან მოხელეები. მათი დაკვირვებით ცნობიერების ამაღლების საჭიროება ამ თემატიკის ირგვლივ საზოგადოებაში უფრო მეტად დგას, განსაკუთრებით სოციალური ქსელის მასობრივი მოხმარების პირობებში, როდესაც დეზინფორმაცია სწორედ ამ სივრცეში ვრცელდება ყველაზე ხშირად. კიდევ ერთი საინტერესო დეტალი თავდაცვის

სამინისტროში არის სამმართველოს შიგნით გავრცელებული პრაქტიკა, რომელიც გულისხმობს ახალ თანამშრომლებთან, მათი გამოცდილი კოლეგების მიერ მრავალწლიანი ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებას (მათ შორის დეზინფორმაციის გადამოწმების ხერხებსაც უზიარებენ ახალ თანამშრომლებს). თუმცა, იღებენ თუ არა ახალი თანამშრომლები დეზინფორმაციის საკითხებთან დაკავშირებით დამატებით ცოდნას ტრენინგებისა, თუ სხვა პროგრამების სახით, ამის შესახებ რესპონდენტები არ ფლობენ ინფორმაციას.

ინფორმაციის წყაროები და გადამოწმების პრაქტიკა მრავალფეროვანია სხვადასხვა დეპარტამენტში მომუშავე თანამშრომლებისთვის:

- ოფიციალური უწყებებიდან ინფორმაციის მიღება ერთ-ერთი ყველაზე ფართოდ გავრცელებული პრაქტიკაა. სხვა შემთხვევაში ისეთი ინფორმაციის მისაღებად, რომელიც უშუალოდ მათ უწყებაში არ იძებნება იყენებენ ავტორიზებული კვლევითი ორგანიზაციების ნამუშევრებს, მათთან ამოწმებენ და მასზე დაყრდნობით ეცნობიან ინფორმაციას
- როდესაც თავდაცვის სამინისტროს საქმიანობის შესახებ სურთ ინფორმაციის გადამოწმება, რეკავენ შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებში. თუ რაიმე დოკუმენტზე მუშაობენ, მაშინ ცდილობენ კვლევითი ცენტრების ნამუშევრებს გაეცნონ, მაგალითად: „შვედეთის თავდაცვის აკადემიის ქვეშ არსებული დამოუკიდებელი კვლევითი ცენტრი", სწორედ მათ ანგარიშებს ეყრდნობიან სამუშაო პროცესში. საქმიანობის ფარგლებში ოფიციალური წყაროების გარდა, სხვა ღია წყაროებს არ ეყრდნობიან. თუ სხვა სახის, სამსახურთან ნაკლებად დაკავშირებულ სიახლის შესახებ მიიღებენ ინფორმაციას, როგორც ერთ-ერთმა რესპონდენტმა აღნიშნა, პირდაპირ IPN- ზე შედის და იქ ამოწმებს ინფორმაციას, ან მეგობრებს უგზავნის და მათთან ამოწმებს თუ სმენიათ ამ ინფორმაციის შესახებ.
- ერთ-ერთმა რესპონდენტმა როგორც აღნიშნა, რომელიმე გვერდიდან არალოგიკური ინფორმაციის რამდენჯერმე ამოკითხვის შემდეგ აღარ ენდობა და ეცნობა ამ გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციას (ასე კონკრეტულ ჯგუფებს ვერ ასახელებს).
- ერთი-ერთი რესპონდენტი ლინკებზე გადადის, მოყვანილი ავტორების და ნახსენები აქტორების შესახებ ინფორმაციის შესამოწმებლად. ბევრი ეტაპი და მეთოდია, რისი გამოყენებაც შესაძლებელია წყაროსა და ინფორმაციის სანდოობის გადასამოწმებლად.

მრავალფეროვან პრაქტიკასთან ერთად ინფორმაციის თავდაპირველ წყაროსთან გადამოწმება არის ერთ-ერთი ყველაზე ფართოდ გავრცელებული და ძირითადი მეთოდი დეზინფორმაციასთან ბრძოლის.

საკუთარ ინფორმირებულობას დეზინფორმაციის საკითხებზე თავდაცვის სამინისტროში დასაქმებული საჯარო მოხელეები საშუალოდ 4-5 ქულით აფასებენ. განსაკუთრებით მაღალი ქულით აფასებენ პროფესიულ, უწყებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე გავრცელებულ დეზინფორმაციასთან მიმართებით მათ ინფორმირებულობასა და გამკლავების გზების იდენტიფიცირების შესაძლებლობას. თუმცა, ფიქრობენ რომ ყველაფრის მიუხედავად, შეუძლებელია იმის თქმა და განზოგადება, რომ საჯარო მოხელეები დეზინფორმაციისადმი

მოწყვლადები არ არიან. საქმიანობის ფარგლებს გარეთ დეზინფორმაციის საკითხებზე რესპონდენტთა გარკვეული ნაწილი იგივე ქულით აფასებს საკუთარ ინფორმირებულობას, რამეთუ მიიჩნევს რომ მსგავსი მექანიზმით მუშაობს ყველა შემთხვევისთვის მისი ანალიტიკური აზროვნება. ხოლო მეორე ნაწილი, 3-4 ქულას უწერს სამსახურის ფარგლებს მიღმა დეზინფორმაციის თემებზე მის ინფორმირებულობის დონეს. ამის მიზეზი ის არის, რომ უჭირთ დაასახელონ 2-3 მახასიათებელი, რის მიხედვითაც ღირს და შესაძლებელია ინფორმაციის გადამოწმება. დეზინფორმაციის სხვადასხვა ნაკადში მზა ფორმულა არ არსებობს, რომლის საფუძველზეც გაუჩნდებათ ეჭვი, რომ გადაამოწმონ ინფორმაცია. მზა ფორმულები რომ არსებობდეს მათ პრაქტიკაში, შეიძლება არ დასჭირდეთ ამდენი ძებნა და მაღალი იყოს სანდოობის ალბათობა რომ ის პრაქტიკა, რომელსაც ამ ეტაპზე წყაროს გადამოწმებისთვის იყენებენ სანდოა.

ძირითადი მიგნებები ორივე დონეზე

მიუხედავად იმისა, რომ მუნიციპალურ და სამინისტროების დონეზე დეზინფორმაციის საკითხებს სხვადასხვა მასშტაბებით შეიძლება აღიქვამდნენ მოხელეები, საერთო ჯამში, ყველა რესპონდენტმა აღნიშნა, რომ დეზინფორმაცია და პროპაგანდა არის უდიდესი გამოწვევა როგორც მსოფლიოსა და ქვეყნისთვის, ასევე იმ უწყებისთვის, რომლის წარმომადგენლებიც თავად არიან. მათი საერთო შეფასებით, ძალიან რთულია ისეთი გარემოს წარმოდგენა, რომელშიც საჯარო მოხელე სრულად დაცულია დეზინფორმაციის საფრთხისგან, რადგან ეს საკითხი არის ყოვლისმომცველი და საკმაოდ კომპლექსური. ინფორმაციის საუკუნეში ცხოვრება დღითიდღე რთულს ხდის ზღვა ინფორმაციაში სანდოობის განსაზღვრას.

ზოგადი პრაქტიკით, ინფორმაციის სანდოობის გადამოწმების მექანიზმი მოხელეებისთვის არის ოფიციალური ვებ-გვერდები, პირველ წყაროები, ან ისეთი საზოგადოდ ცნობილი და სანდო გამოცემები, თუ მაუწყებლობები როგორებიც არის: “The Economist”, “BBC”, “Euronews”, „DW”, უშუალოდ საჯარო დაწესებულებების ოფიციალური ვებ-გვერდები და ა.შ. მეორე მხრივ, ბევრმა მათგანმა ახსენა, რომ მათი პრაქტიკიდან და განვითარებული კრიტიკული აზროვნების უნარიდან გამომდინარე, არის შემთხვევები, როდესაც **ინფორმაციის გაცნობისას უკვე ხვდებიან, რომ ეს ინფორმაცია ვერ იქნება სწორი და ლოგიკაში არ ჯდება მათი შეფასებით, ასეთ შემთხვევაში ინფორმაციას ნაკლებად ამოწმებენ** სხვა წყაროებთან და არც თვლიან გადამოწმების საჭიროებას:

"ზოგიერთი დეზინფორმაცია ლოგიკისგან ისე შორს არის გადამოწმება არ სჭირდება"

ის რესპონდენტებიც კი, რომლებიც საკუთარი ინფორმირებულობის ხარისხს მაღალი ქულით აფასებენ, აღნიშნავენ რომ საკითხი იმდენად მნიშვნელოვანი, კომპლექსური და ყოვლისმომცველია, აუცილებლად საჭიროებს ამ მიმართულებით უფრო მეტ მუშაობას, ცოდნის, გამოცდილების გაზიარებას, რამეთუ მათ კარგად ესმით ის ფაქტიც, რომ სხვადასხვა უწყებაში, სხვადასხვა რანგსა და პოზიციაზე დასაქმებული მოხელეების ინფორმირებულობის

დონე ვერ იქნება ერთნაირი. ისეთ დეპარტამენტებს, რომლებსაც ხშირად უწევთ ინფორმაციასთან შეხება, მედიასთან კომუნიკაცია, დოკუმენტებზე მუშაობა უფრო მეტი ცოდნა, პრაქტიკული გამოცდილება აქვთ დაგროვებული - თუ როგორ გაარჩიონ ცრუ ინფორმაცია ნამდვილისგან, რა გზებს მიმართონ იმ შემთხვევაში, როდესაც ინფორმაციის პირველ წყაროზე ვერ გადიან დარა საფეხურები უნდა გაიარონ მაშინ, როდესაც უშუალოდ მათ უწყებაზე ვრცელდება დეზინფორმაცია. თუმცა, მათ ეს ცოდნა თუ გამოცდილება ძირითად შემთხვევაში საკუთარი პრაქტიკიდან აქვთ მიღებული, ან გამოცდილი კოლეგისგან გაზიარებული. **ინფორმაციის გადამოწმებისა და დეზინფორმაციასთან ბრძოლის მექანიზმები მაინც არ არის ერთგვაროვანი ყველა უწყებაში, რადგან სხვადასხვა სამინისტროს დონეზე სხვადასხვა ჩართულობით იყო განხორციელებული ტრენინგი, თუ პროგრამა და ეს უკანასკნელი ამ კვლევამ მკაფიოდ გამოკვეთა.** საერთო შეფასებით, უმჯობესი იქნება თუ ყველა საჯარო მოხელეს ექნება ერთიანი საბაზისო ცოდნა და პრაქტიკული უნარები, რომელიც უზრუნველყოფს იმას, რომ დეზინფორმაციის საკითხებზე ინფორმირებულობის ხარისხი მხოლოდ საკუთარი კრიტიკული აზროვნების უნარსა და გამოცდილებაზე არ იქნება დამოკიდებული.

ცვლილებები, რომლებიც საჯარო მოხელეთა ინფორმირებულობის ამაღლებას შეუწყობს ხელს დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის საკითხებთან დაკავშირებით

როგორც კვლევამ აჩვენა, საჯარო სამსახურში დასაქმებული პირები, განურჩევლად იმისა სრულად ინფორმირებულად მიიჩნევენ საკუთარ თავს თუ არა, თვლიან, რომ მეტი ქმედება არის საჭირო იმისთვის, რომ დეზინფორმაციის საკითხზე საჯარო მოხელეთა ინფორმირებულობის ხარისხი გაიზარდოს.

საკმაოდ მრავალფეროვანი მეთოდები წარმოიდგინეს ინფორმირებულობის ხარისხის ამაღლების მიმართულებით სამუშაოდ, თუმცა ყველაზე დიდი პოპულარობით სარგებლობს ტრენინგების, სამუშაო შეხვედრებისა და საინტერესო ქეისების განხილვის ალტერნატივა.

- მნიშვნელოვანია, რომ საჯარო მოხელეებს წვდომა ჰქონდეთ ტრენინგებზე, რომელიც კონკრეტულად დეზინფორმაციის საკითხზე იქნება ორიენტირებული. მნიშვნელოვანია, რომ ტრენინგებს არ ჰქონდეს ერთჯერადი ხასიათი და მორგებული იყოს სხვადასხვა დროს აქტუალურ თემებზე
- ქეისების განხილვა (ვორქშოპები), რომლის ფარგლებშიც მოხდება აქტუალური და ხშირად განხილვადი დეზინფორმაციის მაგალითების შესწავლა და გაანალიზება.
- ინფორმაციის ინსტრუქციების სახით გაზიარება, რომელიც ასწავლის მათ იმ გზებსა და მეთოდებს, რომლის დახმარებითაც საჯარო მოხელეები მიიღებენ საბაზისო ინფორმაციას, თუ როგორ გაარჩიონ რომელი საიტებია სანდო, არასანდო საიტი როგორ გამოიყურება. ისწავლონ მარკერები. ინსტრუქციების გაზიარება ბროშურების დარიგებასთან ერთად წარმატებულ ცნობიერების ამაღლების კამპანიად აღიქვეს რესპონდენტთა გარკვეულმა ნაწილმა.

- შიდა, დაცულ ქსელში დეზინფორმაციის თამაშების შექმნა (მაგ: მარტივი სავარჯიშო, თუ როგორ იცვლის სახეს ინფორმაცია გადაცემის დროს), რომელიც სწავლის პროცესს საინტერესოსთან ერთად სახალისოსაც გახდის. ამასთან, თამაშების პერიოდულად გაზიარება მოხელეებს გამოუმუშავებს მნიშვნელოვან უნარებს, რომელიც დროთა განმავლობაში ჩვევად იქცევა:

  "დეზინფორმაციის ამოცნობა ჩვევად უნდა იქცეს, თუ დეზინფორმაციის გადამოწმებისთვის 1 საათს ხარჯავ უკვე მოწყვლადი ხდები, რომ რაღაც მაინც გაგეპარება, რადგან ყოველდღე ზღვა ინფორმაცია ვრცელდება. ინსტრუმენტებია საჭირო, რომლითაც შეხედავ ინფორმაციას და მინიმუმ ეჭვი მაინც გაგიჩნდება, რომ დეზინფორმაცია ხომ არ არის"
- უწყების შიგნით გუნდის შექმნა, რომელიც უწყებაში დასაქმებულ მოხელეებთან იმუშავებს დეზინფორმაციის საკითხებზე, ერთ-ერთ ალტერნატივად წარმოიდგინეს.

საბოლოოდ, საჯარო მოხელეების შეფასებით მიმდინარე პერიოდშიც და სამომავლოდაც, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მოხელეებს ჰქონდეთ კარგად განვითარებული ანალიტიკური უნარები, რაც მათ დაიცავს როგორც დეზინფორმაციის, ასევე სხვა მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე მოწყვლადობისგან.

იდეალური სამუშაო გარემო

იმდენად კომპლექსურ გარემოში ვცხოვრობთ, რომ საჯარო მოხელეთა საერთო შეფასებით რთულია ისეთი გარემოს წარმოდგენა, რომელშიც როგორც მოხელეები, ასევე ზოგადად საზოგადოება სრულად დაცულნი იქნებიან დეზინფორმაციის საფრთხისგან. ინფორმაციის საუკუნეში დეზინფორმაცია უკვე ყველა მიმართულებით და ბევრი სხვადასხვა საშუალებით ვრცელდება, რაც მისგან პრევენციას რთულს და ზოგ შემთხვევაში, სრულიად შეუძლებელს ხდის. დეზინფორმაციასთან განმკლავებას სჭირდება ბევრი დრო, ენერგია და გარკვეული კომპეტენცია. ყველა მიმართულებით ცნობიერების ამაღლება კი წარმოუდგენელია, რადგან ნებისმიერ საკითხში სრულად გარკვევასა და ცნობიერების ამაღლებას სჭირდება დიდი დრო, ენერგია და ბოლომდე ჩაყოლა, ამასთანავე, ანალიტიკური უნარების განვითარება და პრაქტიკული გამოცდილება.

იმის მიუხედავად, რომ დღევანდელ მსოფლიოში **„ინფორმაციული ზვავია",** მოხელეები იდეალურად თვლიან ისეთ სამუშაო გარემოს, რომელშიც დასაქმებული ადამიანები ღირებულების დონეზე გაეცნობიან დეზინფორმაციისა და პროპაგანდის მნიშვნელობას და გარკვეული პერიოდულობით, მიიღებენ მონაწილეობას სხვადასხვა აქტივობებში. მათი რწმენით, დეზინფორმაციისაგან დაცულობა გამოიწვევს სწორი ინფორმაციის გავრცელებას, რაც გაუმჯობესებს სამუშაო გარემოს, ხელს შეუწყობს სამუშაო პროცესის უკეთ წარმართვას და სამომავლო აქტივობების სწორად დაგეგმვას. იდეალური გარემოს კიდევ ერთ მოდელად

შეიძლება განიხილოს ერთი უწყების სტრუქტურებს შორის უშუალო ურთიერთობების შესაძლებლობების მაქსიმალიზაცია, რომელიც გრძელვადიან პერსპექტივაში იდეალური გარემოს შემქმნელი იქნება. ამგვარი კულტურა ჯერ არ არის დამკვიდრებული, რადგან კაბინეტური გეგმარება აქვს უწყებებს. მეორეს მხრივ, ერთ-ერთ მუნიციპალიტეტში გამოითქვა მოსაზრება, რომ დეზინფორმაციისაგან თავისუფალი გარემო იქნება მოდუნებული სამუშაო გარემო, რადგან საჯარო მოხელეები აღარ ჩათვლიან საჭიროდ დამატებით შეისწავლონ საკითხი: **„როდესაც რისკი არ არის, მუშაობის დროს ყველა მოდუნებულია“.**

ძირითადი მიგნებები

დეზინფორმაციის შესახებ, განურჩევლად სტრუქტურის, პოზიციისა, თუ გამოცდილებისა, ყველა რესპონდენტს სმენია. ამასთანავე, ყველა უწყების წარმომადგენელი იაზრებს, რომ დეზინფორმაცია საფრთხეს წარმოადგენს ქვეყნისთვის და ხელს უშლის მის განვითარებას, სხვადასხვა უწყების დონეზე კი, მათ ეფექტურად ფუნქციონირებას. კვლევის საფუძველზე რამდენიმე მნიშვნელოვანი გარემოება გამოიკვეთა:

- მიუხედავად იმისა, რომ დეზინფორმაცია ყველა მოხელის შეფასებით მნიშვნელოვანი პრობლემაა და საჭიროებს ყურადღებას ყველა დონეზე (ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის, ცენტრალური ხელისუფლების დონეზე), რესპონდენტები ყველაზე მეტად ინფორმირებულად თავს მიიჩნევენ ისეთ საკითხებთან მიმართებით, რომელიც უშუალოდ მათი სტრუქტურის მუშაობას ეხება. ისეთი საკითხები, რომლებიც სხვა უწყების საქმიანობას ეხება, მათი შეფასებით ასევე მნიშვნელოვანია, თუმცა ნაკლებად კრიტიკულად უყურებენ და შესაბამისად, ნაკლებად ინფორმირებულად თვლიან თავს;
- რესპონდენტთა თავდაჯერებულობა და საკუთარი შეფასებით ინფორმირებულობის ხარისხი განსხვავდება იმ თანამშრომლებს შორისაც, რომლებიც ერთი და იგივე სტრუქტურაში მუშაობენ, თუმცა სხვადასხვა პოზიციაზე. ზოგადად, თუ ყველა მოხელეს აქვს წარმოდგენა დეზინფორმაციის საკითხებსა და საფრთხეებზე, ისეთ რესპონდენტებს, რომლებსაც პოზიციურად, ყოველდღიურ რეჟიმში უწევთ დეზინფორმაციასთან გამკლავება, უფრო მეტი ინფორმაცია გააჩნიათ და უფრო მეტად თავდაჯერებულებიც არიან საკუთარი უნარებისა და ცოდნის მხრივ;
- როგორც მუნიციპალიტეტებში, ასევე სამინისტროებში, მოხელეთა მცირე ნაწილს ჰქონდა ოფიციალური წყაროდან ინფორმაციის მიღების გამოცდილება (ტრენინგები, სწავლებები). თუმცა, აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კონკრეტულად დეზინფორმაციასა და პროპაგანდის საკითხებზე არც ამ რესპონდენტებს მიუღიათ ინფორმაცია, რადგან სხვა თემატიკაზე მოდულად ყოფილა ინტეგრირებული დეზინფორმაციის თემატიკა, რაც რა თქმა უნდა მათ ვერ მისცემდა ამომწურავ ინფორმაციას. რესპონდენტთა უმრავლესობას, დეზინფორმაციის შესახებ ინფორმაცია და მასზე რეაგირების

მექანიზმების შესახებ ცოდნა საკუთარი, ან კოლეგის მიერ გაზიარებული გამოცდილების საფუძველზე ჩამოუყალიბდა.

- ინფორმაციისა და წყაროს სანდოობის გადამოწმების მექანიზმებიც არაერთგვაროვანია. ზოგიერთი მათგანი მთლიანად საკუთარ კრიტიკული აზროვნების უნარზეა დაყრდნობილი, მოხელეთა გარკვეული ნაწილი კი ისეთი გზებით ცდილობს ინფორმაციის გადამოწმებას როგორიც არის: სხვა ქართულ და არაქართულ წყაროებთან, ოფიციალურ ვებგვერდებზე გადამოწმება და ა.შ. ინფორმაციის გადამოწმების პრაქტიკაც განსხვავებულია სხვადასხვა პოზიციასა და სტრუქტურულ ერთეულში დასაქმებული მოხელეებისთვის. თუმცა, ერთი რამ რაც საერთო აქვთ, არის ის, რომ რესპონდენტთა უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ შესაძლოა ინფორმაციისა და წყაროს გადამოწმების მისეული მეთოდი არ არის სანდო. თუმცა, შემოწმების სხვა მექანიზმების შესახებ ინფორმაციას არ ფლობენ.

სწავლების საჭიროების შესახებ ყველა რესპონდენტმა გაამახვილა ყურადღება, მათ შორის იმ რესპონდენტებმაც, რომლებმაც საკუთარი ინფორმირებულობის ხარისხი უმაღლესი ქულით შეაფასეს. აქამდე არსებული ქმედებები ამ კუთხით ფრაგმენტულია და მხოლოდ ვიწრო სეგმენტურად არის ხელმისაწვდომი მოხელეებისთვის (კონკრეტული დეპარტამენტების თანამშრომლებზე გათვლილი). რესპონდენტთა უმრავლესობამ ყურადღება გაამახვილა სწავლებების თანაბრად ხელმისაწვდომობის საჭიროებაზე, განსაკუთრებით მუნიციპალურ დონეზე, სადაც სახელმწიფო პოლიტიკა ამ კუთხით არ არსებობს და მოხელეების დეზინფორმაციის საკითხის ირგვლივ ცნობიერება უფრო მეტად არის დამოკიდებული მათსავე გამოცდილებასა და კრიტიკული აზროვნების უნარზე.